

Mircea Voievod: cel Mare sau cel Bătrân ? Pledoarie pentru a-i acorda domnitorului Mircea Voievod epitetul „cel Mare”*

prof. Virgiliu Z. TEODORESCU

Posteritatea a reținut din trecutul istoric o serie de definiții ce caracterizează un om, o epocă. Epitetele: „**cel Înțelept**”, „**cel Mare**”, „**cel Viteaz**”, „**cel Bun**”, „**cel Cumplit**” ș.a. sunt numai câteva apelative de referință la adresa voievozilor care, în calitate de conducători ai țărilor române, prin faptele lor de gospodari, apărători de glie strămoșească, organizatori de țară, legiuitori, diplomați, și-au înscris numele în Cartea de Aur a patriei, fiind pildă pentru urmași. Trecerea timpului a impus, în unele cazuri, restructurări de opinii sau alte atribute, scara valorilor cunoscând permanente reasezări dictate de diverse elemente subiective. Amplul proces de analiză critică a istoriei României, impune azi o revizuire și a epitetului „**cel Bătrân**” care, într-o anumită conjunctură, a înlăturat treptat pe „**cel Mare**” atribuit lui Mircea de contemporanii și urmașii din secolul al XV-lea, direct implicați în tot ceea ce a întreprins bravul domnitor. Pentru contemporani, domnul Mircea a fost bravul voievod și organizatorul de țară care a avut capacitatea de a concentra efortul uman și material împotriva amenințărilor externe, concomitent cu desfășurarea unei ample acțiuni de afirmare a Țării Românești ca stat suveran. Consolidarea economică, politică, organizatorică, socială și culturală l-au impus atenției contemporanilor, amici sau inamici. Rolul său de brav apărător al fruntariilor țării în stăvilirea penetrației străine a fost recunoscut și prin modul în care l-au gratulat contemporanii săi drept: „**marele**”, „**măritul**” Mircea voievod. Astfel în scrisoarea¹ regelui Ungariei, Sigismund, adresată la 23 martie 1399 comitelui Ioan de Paszto, fost jude al curții regale, se amintește despre o scrisoare trimisă regelui la 7 martie 1399 de către „...**măritul bărbat, domnul Țării Românești**”, iar la 23 septembrie 1403 două acte emise de cancelaria lui Mircea vv., care se afla la Giurgiu, au folosit formula: „... **mare voievod al Țării Basarabiei**”. Primul² era un privilegiu comercial pentru negustorii lioveni, iar al doilea era o

* textul a fost elaborat în anul 1986 fiind valorificat în cadrul Sesiunii naționale de comunicări științifice organizată de Muzeul Județean de la Tulcea cu prilejul sărbătoririi a 600 de ani de la urcarea la 23 septembrie 1386 pe tronul Țării Românești a domnului Mircea. Ulterior textul mi-a fost solicitat pentru publicare de către revista „Magazin Istoric” care, „selectiv”, fără a recurge la trimerite documentare, a publicat ce a considerat a fi esențial, servind la ceea ce se dorea în domeniul propagandei pentru a atribui în actualitatea aceluiași an conducătorului de partid și de stat calitatea de „**cel Mare**”. De la redacția amintitei reviste același text a fost preluat și publicat ca mesaj pentru românii aflați peste hotare. **Vezi:** Virgiliu Z. Teodorescu, *Personalitatea domnitorului în acte de cancelarie*, în: „Magazin Istoric”, București, anul XX, nr. 9 (234), septembrie 1986, p. 12-13, republicat în: „Tribuna României”, București, anul XV, nr. 325, 1 octombrie 1986, p. 8.

¹ Nicolae Constantinescu, *Mircea cel Bătrân*, Editura Militară, București, 1981, p. 129.

² Constantin Moisil, *Sigiliile lui Mircea cel Bătrân*, în: „Revista Arhivelor”, București, vol. VI, nr. 2, p. 262,264,275.

reînnoire a tratatelor mai vechi încheiate cu Polonia³. Formula a fost folosită și în anii următori. Astfel la 6 februarie 1410, în scrisoarea⁴ trimisă din Jedlinia de Vladislav Iagello lui Mircea se reînnoiau stipulațiile tratatelor de alianță încheiate între Poloni și Țara Românească. Cu acest prilej Vladislav Iagello, regele Poloniei, îl definea pe voievodul Țării Românești ca: „... **marele domn Mircea**”. Formula folosită într-un astfel de document diplomatic o reîntâlnim uzitată de domnitorul Mircea pentru a valida documentele cancelariei. La validarea tratatului încheiat la 17 mai 1411 la Giurgiu a fost folosită formula unei duble sigilări. Actul a fost validat de către domn atât cu sigiliul mare, al cărui text din exergă este în limba latină, cât și cu sigiliul mic, cu legenda în limba slavonă, având în traducere următorul text: „**Io Mircea marele voievod**”, sigiliul inelar mic, oval al voievodului, cu rol de contra sigiliu, pus cu totul separat de sigiliul mare, diferențiindu-se și de cele nouă sigilii mici ale boierilor cu care a fost consiliat acest tratat⁵.

După ianuarie 1418, moștenirea sa a fost permanent în atenția urmașilor. Remarcăm constanta preocupare de a se perpetua cele stipulate în documentele emise în cancelaria anilor de domnie. Fie că este vorba despre daniile către mănăstirile Tismana, Cozia, Cotmeana ș.a., fie de răsplătirea slujitorilor devotați, documentele emise de cancelaria lui Mircea vv. au impus domniilor ulterioare respectarea clauzelor juridice fixate de acesta. Cercetarea mărturiilor documentare este și un prilej de a constata cum s-au impus diversele formule de definire a lui Mircea de a lungul timpului. Dacă în primele decenii ale secolului al XV-lea actele emise în favoarea mănăstirii Tismana în cancelaria lui Vladislav vv. (documentul⁶ din 1439 (6947) august, indiction 2, dat la Argeș) sau cel al lui Radu vv. (documentul⁷ din 1464 (6972) iunie 10, dat la București) fac referință la voievodul Mircea, fără a-i atribui și un epitet, în ultimele decenii ale acestui secol apar nuanțările care exprimă respectul, dar mai ales precizarea despre care Mircea este vorba⁸. Astfel în actul⁹ dat la București la 1493 (7001) aprilie 10 și în cel din

³..Eudoxiu Hurmuzacki, *Documente privitoare la Istoria Românilor 1346-1450*, vol. I, partea a 2-a, Apendice II, Documente slavone din Arhivele Imperiale din Moscova procurate de Nicolae Kretzulescu, publicate cu traduceri latine și cu note de dr. Emil Kaluzniacki, București, 1890, poziția DCLII, p. 824-825; Constantin Moisil, op. cit. p. 262, 263.

⁴.Nicolae Constantinescu, op. cit., p. 153.

⁵.Eudoxiu Hurmuzacki, *Documente privitoare la Istoria Românilor 1346-1450*, vol. I, partea a 2-a, culese, adnotate și publicate de Nic. Densușianu, București, 1890, poziția CCCXCI, p. 472-473; A.N.-D.A.I.C., colecția Fotocopii 1 / 114, originalul la A.G.A.T., A.K.K., Documenty Pergaminiwe nr. 5645; latin, perg. I sigiliu mare și 11 sigilii mici; Constantin Moisil, op. cit., p. 262, 264, 266, 267 270, 271, 275, 276, 283 (notele 1, 2).

⁶.Ion Radu Mircea, *Catalogul documentelor Țării Românești 1369-1600*, București, 1947, poziția 37, colecția Peceți, nr. 1.

⁷.Ibidem, poziția 53, colecția S.I., nr. 49.

⁸.Faptul că în veacul al XV-lea avem la 1442 din luna martie și până în vară un alt domn Mircea, iar la 1481 un alt efemer domn Mircea, iar în secolul următor din 29 octombrie 1509 până în ianuarie 1510 un domn Mircea și mai ales din 17 martie 1545 până la 16 noiembrie 1552 tronul fiind deținut de Mircea Ciobanul, care revine înainte de 11 mai 1553 până la 28 februarie 1554 și apoi reia domnia între ianuarie 1558-21 septembrie 1559 sunt elemente determinante ca cel al finalului de veac XIV, început de XV să fie citat ca cel de demult, cel bătrân.

același an dat la 3 iunie, la București¹⁰, Vlad vv. întărește daniile mănăstirii Tismana, cu care prilej citează cărțile „... **moșului său**” Mircea vv., arătate de călugări ca elemente probatorii. Cancelaria lui Radu cel Mare la 1499 (7008) octombrie 31 îl numește „... **moșul său**”¹¹, iar la 1505 (7013) martie 26 în documentul dat la București, același domnitor îl considera ca „... **strămoșul său**”¹². La 1508 (7017) noiembrie 1, Mihnea vv., în documentul dat mănăstirii Tismana, amintește¹³ că daniile sunt confirmate de cărțile predecesorilor Vlad, Mircea și ale altor domnitori. Faptul că în secolul al XVI-lea o serie de domnitori au fost purtători ai prenumelui unor predecesori a impus apelativele la adresa înaintașilor. Astfel în documentul¹⁴ din 1558 (7066) mai 11, prin care Mircea vv. (Ciobanul) întărea stăpânirea lui Stoica din Izvor și a lui Vlaicu, se citează cărțile de la Vladislav vv. cel Bătrân, Radu vv. Călugărul și Mircea vv. la sfârșitul secolului al XVI-lea se impune pentru urmași această definiție ca „**Mircea cel Bătrân**”, fără a se pierde totuși și epitetul „**cel Mare**”. În documentul¹⁵ din 1590 (7098) iunie 9, emis la București, Mihnea vv. întărea mănăstirii Tismana stăpânirile, amintind cărțile de la „**Mircea vv. cel Bătrân**”. Interesant este că aceeași cancelarie considera, în anumite cazuri, să nu uzeze de epitet ci să concretizeze persoana prin data actului citat. Astfel, la 1590 (7098) iulie 12, din Târgoviște Mihnea vv. acorda¹⁶ lui Strezea logofătul stăpânirea, amintind de cărți de la Mircea din anii 1412-1413 (6921). Pentru cancelaria lui Mihai vv. Viteazul epitetul „**cel Bătrân**” este deja o constantă, folosindu-l în toate împrejurările când se face referință la Mircea vv. În acest sens probează actul¹⁷ din 1594 (7102) ianuarie 4, dat pentru mănăstirea Tismana sau cel¹⁸ din 1598 (7106) iulie 5, dat la Târgoviște pentru mănăstirea Cozia. Începutul secolului al XVII-lea imprimă o mai categorică definiție a timpurilor mai îndepărtate, folosind o formulă adecvată și generalizatoare. În documentul din¹⁹ 1613 ianuarie 9 dat de domnitorul Radu Mihnea vv. în favoarea mănăstirii Cozia, se face referință la cărțile de danie ale ctitorului Mircea cel Bătrân și „... **ale tuturor celorlalți domni bătrâni pentru miluire**”, deci o definiție temporală și nu un epitet care să evidențieze calitățile unei persoane. La 13 ianuarie 1622 (7130), în documentul²⁰ solicitat domnitorului Radu Mihnea de mănăstirea Tismana pentru a-i reînnoi privilegiile, se face precizarea: „... **văzând domnul cărțile de milă ale altor domni bătrâni, cu mare blestem**” individualizându-i și citându-le numele: „... **cartea lui Dan vv., fiul lui Radu vv. din 6894 (1385), a lui Mircea vv. fiul lui Radu vv...**”. Semnificativ este și documentul din 1626 (7134) aprilie 15,

⁹ Ion Radu Mircea, op. cit., poziția 94, colecția S.I., nr. 84.

¹⁰..Ibidem, poziția 96, colecția S.I., nr. 86.

¹¹..Ibidem, poziția 132, colecția S.I., nr. 119.

¹²..Ibidem, poziția 157, colecția S.I., nr. 141.

¹³..Ibidem, poziția 177, colecția S.I., nr. 160.

¹⁴..Ibidem, poziția 676, colecția S.I., nr. 632.

¹⁵..Ibidem, poziția 1580, colecția S.I., nr. 1431.

¹⁶..Ibidem, poziția 1589, colecția S.I., nr. 1439.

¹⁷..Ibidem, poziția 1677, colecția S.I., nr. 1520.

¹⁸..Ibidem, poziția 1805, colecția S.I., nr. 1635.

¹⁹..*Catalogul Documentelor Țării Românești din Arhivele Statului 1601-1620*, vol. II, București, 1974, poziția 507, fond Mănăstirea Cozia, XXII/4.

²⁰ *Catalogul Documentelor Țării Românești din Arhivele Statului 1621-1632*, vol. III, București, 1977, poziția 86, fond Mănăstirea Tismana, XCVII/6.

dat la București prin care domnitorul Alexandru Coconul vv., fiul lui Radu Mihnea, întărea²¹ ca egumen al mănăstirii Tismana pe părintele Serghie menționând cu acest prilej: „...a citit domnul cu toți dregătorii din divan și cartea bătrânului Sigismund, craiul de la Buda, cărțile bătrânului Iancul vv., al Sibiului din Țara Ardealului, ale lui Ștefan Despotul, fiul Cneazului Lazăr din Țara Sârbească, ale domnilor: marele Mircea vv., care a fost la Turnu Severin ...”. Reținem și din acest exemplu că apelativul „cel Bătrân” se acordă atât unor conducători autohtoni cât și altora străini, trecerea timpului conferindu-le această „calitate”, și totodată că epitetul „cel Mare” definea în cazul lui Mircea vv. calitățile de strateg, gospodar etc., coabitând cu formula „cel Bătrân”.

La 12 ianuarie 1625 (7133), în documentul²² lui Alexandru Coconul vv. dat pentru mănăstirea Cozia „**Mircea marele voievod**” este citat ca ziditor al mănăstirilor Cozia și Cotmeana. Formula înglobării tuturor din secolele trecute în grupa celor bătrâni a fost folosită și în 1628 (7136) februarie 3 de domnitorul Alexandru Iliăș într-un act²³ dat în favoarea mănăstirii Tismana, când domnul „... văzând și cărțile de milă cu mare blestem ale altor domni bătrâni: Dan vv., Mircea vv...” întărea cele stipulate de acești înaintași. În aceeași zi acorda²⁴ aceleași mănăstiri scutiri de bir citându-i pe înaintași astfel: „...văzând domnul cărțile altor domni bătrâni de iertăciune, precum și hrisovul său din prima domnie ...”. Categorical este documentul²⁵ din 1628 (7136) iunie 5 dat de domnitorul Alexandru Iliăș în favoarea mănăstirii Argeș, când se face precizarea: „... fiul marelui Mircea”. Același domnitor la 1629 (7137) ianuarie 13, acordând²⁶ mănăstirilor Cozia și Cotmeana drepturile anterioare preciza că „...au fost date și miluite de Mircea voievod” la anul 1388 (6896), iar la 1629 (7137) iunie 4 domnitorul Alexandru Iliăș acorda din București privilegiile mănăstirii Tismana precizând²⁷: „... dată și miluită de ceilalți domni bătrâni, văzând și cărțile lor, făcute una de pe alta, cu mare blestem: Dan vv., fiul lui Radu vv. din 1386 (6894), Mircea vv., fiul lui Radu vv...”. Și cancelaria lui Matei Basarab vv. a adoptat formula „cel Bătrân” pentru a defini pe domnitorii veacurilor trecute. La 1635 (7143) august 28, în documentul²⁸ dat la București prin care se reconfirmau privilegiile mănăstirii Tismana, sunt citate drepturile date: „... de domnii bătrâni”, fiind pomenit și Mircea vv. cel Bătrân. În acest document sensul de bătrân pentru a defini ceva vechi este folosit și pentru edificii, respectiv pentru a sublinia vechimea mănăstirii Tismana, făcând precizarea: „... este mai bătrână decât toate mănăstirile din țară”. O situație aparte o prezintă actul din 1638 (7146) martie 28, dat la București, prin care se reconfirmă²⁹

²¹..Ibidem, poziția 549, fond Mănăstirea Tismana, XCI/9.

²²..Ibidem, poziția 416, fond Mănăstirea Cotmeana, I/1.

²³..Ibidem, poziția 742, fond Mănăstirea Tismana, LXIV/1 I.

²⁴..Ibidem, poziția 743, fond Mănăstirea Tismana, XCIII/23.

²⁵..Ibidem, poziția 816, fond Episcopia Argeș, XIX/21.

²⁶..Ibidem, poziția 898, fond Mănăstirea Cozia, L/3.

²⁷..Ibidem, poziția 957, fond Mănăstirea Tismana, LXIV/12.

²⁸ Catalogul Documentelor Țării Românești din Arhivele Statului 1633-1639, vol. IV, București, 1981, poziția 566, fond Mănăstirea Tismana, I/19.

²⁹..Ibidem, poziția 1180, colecția Ms. nr. 712, f. 551.

vechile drepturi ale mănăstirii Cozia precizând: „... fiind moșii bătrâne ale ei din zilele lui ...”. Cu acest prilej sunt evocate daniile „...lui Mircea vv. Basarab și ale altor domni bătrâni”, formulă care accentua gradul de rudenie dorit de domnitorul secolului al XVII-lea. A fost o conjunctură, dar nu o excepție, acte ulterioare ale cancelariei lui Matei Basarab, probând în acest sens. Astfel la 1643 (7151) aprilie 10 dat³⁰ la Târgoviște în favoarea mănăstirii Snagov în care precizează: „... pentru că este a mănăstirii din zilele strămoșilor domnului, Băsărăbeștii”.

În actul din 1639 (7147) ianuarie 12, Matei Basarab acorda³¹ mănăstirii Cozia o serie de privilegii, evocându-l pe „Mircea voievod cel Bătrân, care a făcut mănăstirea din temelie”. Semnificativ este și actul³² din 1641 (7149) iunie 8, dat la Târgoviște, prin care Matei Basarab vv. „... urmând strămoșilor mei Mircea vv. și Vladislav vv. care au înfrumusețat Sf. Munte al Athonului (Athosului) și au înnoit și întărit mănăstirea Cotlomuz, învechită, stricată și sărăcită ...” proceda și el ca și iluștrii săi predecesori, contribuind la refacerea acestui complex lăcaș. În 1643 (7151) aprilie 10, la Târgoviște Matei Basarab vv. întărea³³ mănăstirii Cozia privilegiile acordate de „Mircea voievod”, ca în aceeași zi să folosească și formula „Mircea voievod cel Mare” în documentul³⁴ dat mănăstirii Cozia prin care îi conferea stăpâniri în județul Teleorman. Peste 4 zile, domnitorul emitea un act în favoarea mănăstirii Glăvăciogul, folosind formula „Mircea cel Bătrân”³⁵. Amintim și documentul³⁶ din 1644 (7152) mai 10, dat la Târgoviște prin care Matei Basarab întărea mănăstirii Dealul cele ce au fost: „... închinat cu moșie cu tot de bătrânul Alexandru vv., feciorul lui Mircea vv. cu hrisov din 1432 (6940)”.

Au fost amintite selectiv câteva din documentele care exprimă preocuparea urmașilor de a perpetua opera domnitorului Mircea, ducând pe mai departe stipulațiile actelor emise de acesta. Coabitarea formulilor: Mircea vv., Mircea cel Mare, Mircea cel Bătrân, folosirea lor în funcție de context a uneia sau a alteia din acestea relevă preocuparea emitentului actului de a nuanța definirea lui Mircea, din grija de a nu produce confuzii la urmași. Ca atare, considerăm că cei care au transmis posterității apelativul „cel Bătrân” pentru marele Mircea au fost cronicarii, care s-au inspirat din documentele emise în cancelariile despre care s-a vorbit mai sus și a altora pe care vicisitudini de tot felul le-a risipit. Trecerea timpului a determinat o estompare a definirii „cel Mare”, care putea diminua, prin comparație, calitățile contemporanilor. Astfel *Letopisețul Cantacuzinesc* al anilor 1290-1688 evocă pe Mircea Vodă Bătrânul, iar *Istoria domnilor Țării Românești*, scrisă de Radu Popescu, evocă faptele lui Mircea cel Bătrân.

³⁰...*Catalogul Documentelor Țării Românești din Arhivele Statului 1640-1644*, vol. V, București, 1985, poziția 976, fond Mănăstirea Snagov, XVII/2.

³¹...Catalog ... nota 27, poziția 1 1362, colecția Ms., nr. 209, f. 255v-256.

³²...Catalog ... nota 29, poziția 1 417, fond Mănăstirea Clocociov, VII/4.

³³...Ibidem, poziția 973, fond Mănăstirea Cozia, XL/4.

³⁴...Ibidem, poziția 975, fond Mănăstirea Arnova, VII/1.

³⁵...Ibidem, poziția 982, fond Mănăstirea Glavacioc, XX/7.

³⁶...Ibidem, poziția 1330, fond Mănăstirea Dealul, XXII/1 1.

***

Considerăm că procesul de ierarhizare a valorilor, amplu prin proporții în epoca actuală impune și o revizuire a apelativului „**cel Bătrân**”, întrucât folosirea lui în orice context nu este cea mai indicată referință. Folosirea formulei „**cel Bătrân**” chiar cu ocazia aniversării venirii la tronul Țării Românești a lui Mircea vv. cred că demonstrează necesitatea revizuirii acestuia. Ca fiu al domnitorului Radu vv., Mircea vv., frate mai mic al voievodului Dan, la urcarea pe tron ar fi putut să aibă vârsta de circa 30-35 de ani, vârsta maturității, a deplinei capacități fizice și intelectuale, completată cu o bogată experiență, obținută în anii de formare în tot ceea ce era școala epocii, deci nu un bătrân. La dispariția sa la 31 ianuarie 1418 ar fi putut deci să aibă circa 62-67 de ani, când fizic ar fi calificabil ca domn bătrân, dar prin capacitatea de real conducător militar și, mai ales, pentru acești ultimi ani de domnie, de om politic și diplomat, a demonstrat că era încă în deplinătatea puterilor pentru a conduce destinele țării, lăsând moștenire urmașilor o țară cu un statut bine definit în contextul sud-est european. A-l defini pe ctitorul mănăstirii Cozia sau pe eroul de la Rovine cu apelativul „**cel Bătrân**” nu este cea mai bună soluție. Atât la Rovine, cât și în anii care au urmat, faptele de consecvent apărător al fruntariilor țării, îmbinate în mod fericit cu bogata activitate diplomatică, îl definesc ca o mare personalitate ce s-a impus atenției contemporanilor care l-au numit „**strălucit**”, „**marele**” etc. Considerăm că definirea de „**cel Bătrân**” a fost utilă numai într-o anumită perioadă când lipsa unei liste de succesiune a domniilor impunea folosirea unor formule care să-i deosebească în timp pe purtătorii aceluiași prenume. Evoluția, adaptarea unor definiții concludente permite și impune ca în cazul lui Mircea Voievod să folosim epitetul „**cel Mare**”. Pentru generațiile actuale, ca și pentru cele viitoare, pictura murală de la mănăstirea Cozia, coroborată cu cele citate, dau contur portretului fizic și moral al celui care a luptat neabătut pentru independența țării. Definindu-l ca „**cel Mare**”, alăturându-l astfel altor ilustre personalități, facem un act de restituire pe care-l revendică trecutul glorios de luptă al poporului român³⁷.

³⁷ **Mircea cel Bătrân / Mircea cel Mare** / Comandant de oști, mare voievod, cu un prestigiu câștigat prin participarea la acțiuni la sudul Dunării menite a stăvili penetrația otomană în peninsula balcanică. La 1386, preluând conducerea Țării Românești a trecut la organizarea țării pentru a putea face față primejdiilor care deveneau prezente. Situațiile externe s-au conjugat cu încercările unor uzurpatori de a-l înlătura de la domnie sprijiniți de unii boieri nemulțumiți de centralizarea puterii în mâna domniei. Avântul economic, cultural și spiritual au caracterizat epoca domniei sale. Bătălia de la Rovine din 10 octombrie 1394 /1395 este un exemplu de modul cum domnul a știut să conducă inamicul spre o anumită zonă, favorabilă micii dar bravei sale armate, înfrângerea otomanilor demonstrând că aceștia nu sunt invincibili. Din păcate, experiența sa n-a fost valorificată de cavalerii europeni în cadrul bătăliei de la Nicopole și, ca atare, au cunoscut o dură și rușinoasă înfrângere, demonstrând că înfatuarea nu este o armă redutabilă. Ignorarea experienței marelui voievod muntean i-a costat viețile celor căzuți în luptă sau luați prizonieri. Din anul 1415, înțelegând că se găsea în situația de a lupta cu forțele unei puteri într-o ascensiune greu de stăvilat de cei care îi avea în subordine, a preferat să ajungă la o înțelegere consemnată în prevederile "capitulațiilor" care stipulau viitoarele relații cu puterea suzerană, obținând neamestecul otomanilor în treburile interne ale țării. Plătirea tributului implica protecția Țării Românești împotriva unor eventuale agresiuni la fruntariile sale. La decesul domnului, în anul 1418 ianuarie 31, Țara Românească avea un statut demn de a fi apărat de către urmași. Faptele sale au fost călăuză în veac pentru cei care, la momente de încălcare ale prevederilor acestor "capitulații", au acționat pentru a apăra demnitatea și drepturile neamului românesc.

Secolul al XIX-lea, începutul celui de al XX-lea a readus în atenția urmașilor preocuparea pentru acordarea epitetului corespunzător lui Mircea voievod. Un astfel de exemplu concludent îl reprezintă poziția critică adoptată de istoricul A.D. Xenopol care, în opera sa, dedică un subcapitol „predecesorilor lui Mircea cel Mare” și altul dedicat acestuia³⁸. În primul deceniu al secolului al XX-lea, atât în cazul cercetării istorice, cât și în acțiunea de popularizare, s-a refolosit epitetul „cel Mare”. Aflat printre cei mai competenți istorici, Dimitre Onciul care, în calitate de profesor universitar, în cursul susținut la Catedra Seminarului de Istoria Românilor, a folosit pe coperta acestui curs³⁹ titlatura „Mircea cel Mare și Alexandru cel Bun”. Menționăm că tot el a folosit concomitent și formula „Mircea cel Bătrân”. În aceeași perioadă au fost lansate⁴⁰ în circulație cărți poștale ilustrate evocându-l pe Mircea cel Mare, iar Societatea Numismatică Română, în anii 1904-1905, a realizat o suită de medalii evocând o serie de domnitori, printre care și cea dedicată lui Mircea cel Mare⁴¹.

În lucrările de sinteză publicate ulterior, fără a mai acorda însă atenție acestui aspect, s-a impus predilect formula „Mircea cel Bătrân”⁴² existând totuși și excepții.

La împlinirea, în 1986, a 600 de ani de la ridicarea la tronul Țării Românești a voievodului Mircea se impune imperios ca act al cinstirii, să-i atribuim epitetul „cel Mare”.

Definiția lui Ioan Bogdan enunțată spre finalul veacului al XIX-lea își are și azi și mâine perenitatea care-i conferă ilustrului înaintaș cuvenitul loc în zbulumata istorie a neamului românesc. El aprecia⁴³: „Mircea va rămâne întotdeauna, între domnii cei vechi ai Țării Românești, cel mai mare.”

**Ruler Mircea „The Great” - or „The Old” -
Pleading for confer ring ruler Mircea the epithet „The Great”
SUMMARY**

Posterity has recorded various defining epithets for a lot of historical personalities - among them, ruler Mircea of Wallachia, known either as the Great, or as the Old. The epithet „the Great” is most suited to define the qualities of the important political and military man considered to be the best Wallachian leader during the early Middle Ages. The author's opinion is built upon a series of documents rendering the grandeur of the ruler's deeds.

³⁸.D.A. Xenopol, Istoria Românilor din Dacia Traiană, vol. II, Iași, 1889, cap. 2, p. 69-88 și 88-115.

³⁹.A.N.- D.A.I.C., Biblioteca IV 881.

⁴⁰.Biblioteca Academiei Române, Cabinetul de Stampe.

⁴¹.George Buzdugan și Gheorghe Niculiță, Medalii și plachete românești - memoria metalului, Editura Științifică, București, 1971, p. 94-99.

⁴²..P.P. Panaiteșcu, Mircea cel Bătrân, Editura „Casa Școalelor”, București, /1944/, 365 p; Barbu Cămpina, Scrieri istorice, Editura Academiei R.S.R., București, 1973, vol. I, cap. Lupta Țării Românești împotriva expansiunii otomane (1335-1415), p. 137-252.

⁴³....Ioan Bogdan, Conferința ținută la Ateneul Român la 25 ianuarie 1898, Editura librăriei Socec, București, 1898, p. 17 [A.N. Biblioteca H 1267]